

Vojna v Tuniziji ni bila lahka. Nemške in italijanske čete so se poslužile vseh mogočih sredstev, da bi ubranile mesti Bizerte in Tunis. Vsa pota so podminirale. Gornja slika prikazuje, kako zavezniški vojaki izpodkopavajo mine, predno morejo tanki naprej.

Naše zmage na bojiščih; ne pa še v diplomaciji

MOSKVA DOLŽI POLJSKO ZAMEJNO VLADO SPIJONAZE. — PRAVDA IZJAVA, DA SE SOVJETSKA UNIJA NE BO IZNEVERILA. — SVEDSKA IN FINSKA V STISKI

Zavezniški so bili tako navajeni porazovi, da četudi tu in tam zmagajo, jih to nikakor ne navduši v tolikšni meri kot so rjoveli Nemci, ko so si osvojevali deželo za deželo skoro brez truda.

Konec "rimskega imperija"

Zavzetjem Tunizije je zavezniška sila zavladala skoro nad vso Afriko. Nekaj jo je v poseti Španiji, vsa druga je sedaj v oblasti Anglije, Zed. držav, Francozov in pa Južnoafriške unije.

Mussolini, ki se je tako navdušeno pognal v vojno, v veri, da bo Francijci iztrgal tudi Tunizijo, se je ukanal bolj kot kdorkoli v tej vojni. Izgubil je vse, kar je imel v Afriki.

Pravzaprav je Italija dosej edina velesila, če se jo sme tako imenovati, ki je vojno že izgubila, neglede koliko časa bo še trajala. V koliklo bo plačala za svoj poraz, je pa drugo vprašanje. Vatikan deluje, da kazen ne bo prehuda, in pa, da čeprav bo Mussolini padel, se naj Italiji vseeno dodeli nekaj nagrad.

"Druga fronta" bo letos gotova stvar

Angleški in ameriške zmagave v Afriki je zelo toplo pozdravila tudi Moskva. Ob enem so v Kremlju uverjeni, da je zavzetje Tunizije ob enem uvdot zavezniške invazije na evropsko celino. Rusija jo silno želi, ker je bila dosej v vojni z Nemčijo osamljena. Smatra, da je z njo tudi sedaj še zgolj sama v vojni in še zmerom vprašuje za "drugo fronto".

Stalin je čestital angleški in ameriški armadi v Tuniziji in ob enem omenil, da bodo lahko odsej vse tri skupno napade Hitlerja na pragu njegovega tretjega rajha.

Tipanja za separatni mir

Prvič od kar se je pričela seznanja vojna, so "genie" demokracije pokazale, da znajo ne tektorje" milijone dolarjev do-

Ali se naj industrijo podržavlja lastnikom ali pa delavstvu v prid?

Predsednik unije CIO Philip Murray, ki je bil v UMW poleg Kennedyja prvi za Lewisom, je določno izjavil, da je sedanji način vladnega prevzemanja industrije udarec za unije.

Svoj protest je izrekal proti predlogi v kongresu, ki določa, da čim se predsedniku Zed. držav zazdi, da preti v katerem obratu nevarnost prekinjenja, ima en dolžnost oklicati prizadeto podvzetje za državno svojino in delavci, če se upirajo, so podložni vojaški disciplini.

Na podlagi tega pravila so postali premogovnički posest zvezne vlade. Predsednik je izdal tak oklic in nad rovi so zavihrale zvezdne zastave, ob vhodih pa napisi, ki pripovedujejo, da so premogarji odslej uslužbenci vlade.

Ko je vlada prevzela 1. maja premogovnike — ali jih je res prevzela?

Vsakdo ve, da je bil prevzem storjen zaradi premogarjev, ker jim je bilo na ta način ukazano nadaljevanje z delom. Rovi so ostali privatna svojina kakor popravljajo. Lastniki so s tem "podržavljenem" pridobili, delavci pa izgubili, če se jim ne bo priznalo zahteve za zvišanje mezde.

Ko je predsednik Roosevelt proglašil premogovnike za vladno področje, so se lastniki razveseli. Smatrali so, da je to udarec za unijo in "vladni prevzem" premogovnikov pa njim v korist.

V zveznem kongresu je bil takoj nato predložen načrt, ki določa, da sme predsednik proglašiti za vladno svojino vsak obrat, v katerem se dogodi spor med unijo in delodajalcem. Murray pravi, da je to kakor nalaččenjko za zadavljene unije. Delodajalec povzroči spor, njegovo podvzetje prevzame država, unija izgubi, on pa ima na stroške države zaščito in jamčenje dobičkov.

Ako bi Murray hotel sklepiti dalje bi lahko prizoričil članom unije, da naj se organizirajo tudi politično in izvolijo v zakonodaje svoje poslance namesto zastopnikov delodajalcev.

samo žeti poraze, nego tudi zmagovati. In še več: Hitler spoznava, da se njegova moč krha. Ko je šel njegov blitzkrieg kakor povodenje v bliski Evropi, je že takrat sklenil ponuditi Angliji mir in obravnati le z USSR. Sedaj ponuja mir tudi Stalin. Dne 1. maja mu je ta odgovor, da ga ne — namreč separatnega mira. "Nemčija se mora podati brez pogojno," je poudaril Stalin in se s tem pridružil slični izjavi Roosevelta in Churchilla, ki sta jo podala na svojem mestu zastopnikov delodajalcev.

Nemčija se z nadaljevanjem vojne ne bo mogla rešiti. Lahko pa se otme z zasejanjem razprtij med zavezniške, ali pa s sklenitvijo miru z eno ali drugo zavezniško velesilo.

Nobena tajnost ni več, da ga je Hitler skušal skleniti z Anglijo. Njegov pajdaš Rudolf Hess je šel v Anglijo edino v tem namenu.

Churchill se ni pustil vjeti v zanjko, Hess je bil interniran (Nadaljevanje na 4. strani.)

Duhovniki v skrbih, kako vojake obvarovati pred pohujšanjem

Vojaki so silno izpostavljeni gahu. Skušnjave jih vabijo iz vseh krovov. Tako je bilo ugotovljeno na konvenciji evangelijskih cerkva, ki se je nedavno vrnila v Chicagu. Osemdeset delegatov je poslušalo govornike, ki so pripovedovali, da je okrog vojaških taborišč počitnočni opojnih pijač, bordelov, igralnic in raznih drugih lokalov grešne nečistošči.

Fante iz suhaških držav so se hipomuči v miakah gremnosti in nikogar ni, ki jih bi ščitil, kakor so bili varovani doma.

Tudi vojaške kantine niso dosti boljše kot privatne bezenice, so trdili na tej konvenciji in zahtevali, da se v njih prenehata točiti pivo. "Mehke pijače" za poštene fante zadostujejo.

Konvencija je apelirala na predsednika Roosevelta in na zvezno administracijo, da naj napravi konec razuzdanosti okrog vojaških taborov, zatrej naj se gnezda nečimurnosti in sprejela je rezolucijo, ki pravi, da je družina podlaga demokracije in vzornosti. Treba pa

Cerkveni veljaki so se dajte zgrajali tudi nad takozvanimi programi, ki se jih predvaja v zavabu vojakom na vladne stroške. Filmske igralke, pevke in plesalke nastopajo napol nage in s svojimi moškimi tovarisi uganjajo nešlane, napol kvantarske dovtipe.

Rev. R. L. Decker iz Collinša, Colo., se je zgrajal nad oglasovalci opojnih pijač, ki so z reklamo privabil tudi dekle in v to grdo razvado. Namreč v pijančevanje. Mlada generacija, ki je v času prohibicije alkohol ni prav nič mikral, je sedaj zvabljeni v njegovo opojnost in kdo ve, kako težko bodo posledice, če tej strašni razvadi ne napravimo konca.

Konvencija je apelirala na predsednika Roosevelta in na zvezno administracijo, da naj napravi konec razuzdanosti okrog vojaških taborov, zatrej naj se gnezda nečimurnosti in sprejela je rezolucijo, ki pravi, da je družina podlaga demokracije in vzornosti. Treba pa

Svarilo velebiznisu pred nevarnostjo, ki mu preti po vojni

"Ko bo vojne konec, se go točno dogodi, da bo v deželi okrog dvanašt milijonov brezposelnih delavcev."

Ta ugotovitev ni iz kakega delavskega ali radikalnega lista, temveč iz revije Business Week, ki je uresjevana za izvršne uradnike korporacij, za njihne direktorje in druge, katerih naloga je, da se brigajo za velebiznis.

Business Week o nevarnosti ogromnega števila brezposelnih strokovno razpravlja. Odgovornim ravnateljem svetuje, naj imajo to možnost v uvidu že sedaj, takoj — in se pripravi urediti produkcijo in distribucijo po vojni tako, da se bo moglo brezposelnost omiliti.

Tega ne svetuje zaradi delavcev. Svari pa one, ki ravnajo z bogastvi, ker bi jim armada dvajsetih milijonov brezposelnih lahko postala nevarna.

List našteva, kako so se vedno vojne izpopolnile razne tehnične iznajdbe, da se z njimi producira sedaj z malim številom delavcev toliko, kolikor je produciralo prej z manj popolnimi stroji še enkrat toliko delavcev.

Tehnične izpopolnitve bodo ostale, vojnih naročil pa bo enkrat konec.

Industrija se bo tedaj preuredila za civilne produkcije. V njej bo milijone rok odveč, ako se ne najde novih virov za zaposlitev odvijnih delavcev.

Kapitalistični krogi se morajo s tem problemom početi torej sebi v korist. Vprašanje je le, če se ga v sedanjem sistemtu more rešiti. Dosejaj se jim to ni še nikoli posrečilo, razen za krajev dobe. Problem brezposelnosti pa je postal med tem čezdaj večji. Sedaj ga je začasno odpravila vojna, a kaj potem?

Adamič bil na posvetovanjih v Washingtonu

Ko je bil Louis Adamič predložen teden v Chicagu, je omenil, da drži njegova pot najprej v Washington. Kot je bil že poročano, so ga merodajniki krizi določili za posebno misijo v inozemstvu.

Iz SANSovega uradu je prišla minula teden vest, da je bil Adamič na posvetovanjih 5. in 6. maja z državnim podstajnikom Sumnerjem Wellesom in z uradniki Office of War Information in Office of Strategic Services. Vest pravi, da je bil razgovor v zvezi z interesom Slovencev v stari domovini. A se je tikal nedvomno tudi raznih drugih zadev in splošnega položaja v Jugoslaviji.

je, da se uvede v nju molitev. Stan vsake družine naj bo hiša božja. Naj se molí pred jedjo in zvečer, pa bo krščanstvo spet dobilo svojo staro veljavno.

tiscč kršilcev, ki so iz živilskega tržišča, ki se peča z živili, ne s pijačo. Samo v New Yorku dosegajo prekupecem in malim razpečevalcem milijone dolarjev na teden.

La Guardia je odredil, da naj njegova policija uveljavlja zvezne regulacije ker se vlada ne zgne, pa so kršilci postavili k sodniku Louisu A. Valenčiju in se pritožili, da jih župan nepostavno preganja.

Sodnik Valenčij jih je zaslijal in odredil, da je župan še preko svojega delokroga. Zvezne postave sme uveljavljati le federalna vlada, ne pa občinske oblasti.

Zupan je dal arretirati nad-

Delavstvo bo ob vse pridobitve, če se ne zgane

AMERIŠKA LEGIJA ZAHTEVA, DA SE UNIJE OTRESEJO RAKETIRJEV. — GREEN SVETUJE, DA NAJ SE DELAVCI ORGANIZIRANO PROTIVJO SOVRAŽNIM ZAKONOM

Na seji odbora Ameriške legije, ki se je vrnila v Indiana polis, je bilo med drugim priporočano, da naj mornarični oddelki zvezne vlade prevzemajo vse trgovske mornarice in mornarji na tovornih parnikih pa naj bi imeli potem enako plačo kakor vojaki. Njihova sedanja plača znaša \$450 na mesec, pravi poročilo Ameriške legije, dočim prejemajo mornarje na morju, veliko manj. To je po mnenju odbornika Warrena Athertona iz Kalifornije krivno razmerje, ki za moral v vojni mornarici ni dobro.

Vsakdo, ki želi delati, naj bi imel pravico do zaposlitve ne da bi bil primoran spadati v unijo in ji plačevati davek.

Druga resolucija določa, da naj se proglaši vsako oviranje produkcije za veleizdajstvo in zvezna oblast naj s krive ravnanje enako kot postopek z drugimi izdajalcami.

"Boj raketirjem!"

Kot je sedaj v običaju, so tudi na tej seji ostro obsojali raketirstvo. Poročilo o tem govori na način, kot da sedaj sploh ni poštenih unij. Sploh da je raketirstvo in unija eno in isto. Delavstvu je treba prisoditi na pomoč z zakoni, da se otresejo pijač.

Za zabranitev stavk

Pred pretezo, da stavke ovirajo vojno produkcijo, se bile v kongresu znova predložene razne prepovedi, ki bi delavcem zabranile stavkati in vseko drugo sredstvo, s katerim bi ogrožali produkcijo.

Kjer bi se unija vzlike zakon uprala in pretila v stavko, bi moral takoj poseci v spor predsednik. Prizadeto podvzete je proglašil za državno last in delavce za zvezne uslužence, kakor je storil v slučaju spora med operatorji in unijo premogarjev.

Kompanjam bi bila taka metoda všeč. Z unijo bi lahko izvrala spor kadar bi hotela in ustvarila situacijo za vladni prevzem podvzete. Smatralo, da bi taka procedura škodila samo uniji, za kompanijo pa bi bil vladni prevzem njene to-

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Kaj lahko v tem letu storimo za Proletarca?

Na seji odbora JSZ dne 7. maja je upravnik Chas. Pogorelec poročil med drugim o potrebi kampanje za Proletarca.

Izvoljen je bil odsek v ta namen, v katerem so trije člani: Joško Ovenc, ki je predsednik upravnega odbora, Chas. Pogorelec in Frank Zaitz.

Upravnik upa, da nam bo mogoče dobiti več stotnovih naročnikov, kar bo izvedljivo le, če agitacijo za razširjenje Proletarca resno podvzamemo.

Z Majskim glasom smo sijajno uspeli, enako z Am. druž. koledarjem; list pa nam prizadeva težkoče, ker so izdatki zanj veliko višji kakor pa dohodki.

Kampanje z nagradami in kontesti menda ne bo. Vse upanje se gradi na tiste naročnike, ki se trudijo ta list obdržati in delajo zanj. V kampanji, ki se prične meseca julija, bodo lahko pridobili sebi v pomoč še druge naše somišljenike in tako bo uspeh zagotovljen.

Veliko nam lahko v agitaciji za razširjenje Proletarca pomagajo vsi drugi čitatelji Proletarca. Ako bi vsakdo dobil enega novega naročnika, pa bi bil problem rešen in naše gibanje bi pridobilo na zamahu.

Več o načrtu za to kampanjo priobčimo čim odbor dogovori svoje delo.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue / CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Ali se v naporih za zmago res vsi enako žrtvujejo?

Dan za danem nam kličejo po radiu, v časopisu in v filmih, da se moramo v vojnih naporih vsi enako žrtvovati. Ali z drugimi besedami, vsakdo naj deprine svoj delež v polni meri.

V teh apelih ustvarjajo posebno veliki časopisi in radio komentatorji vtič, kot da delavci v skupnih prizadevanjih za zmago najbolj zanemarjajo svojo dolžnost.

Kako je v resnicici?

Goljufije velikih korporacij, ki prodajajo v vojne namene slabše blago kakor je določeno v pogodbah z vlado, dokazujejo nasprotно.

Višanje plač direktorjem ravno tako, \$25,000 čistega na leto se jim zdi premošča, pa so vplivali na kongres, da je tisto predsednikovo določbo razveljavil.

Tisoč izmed njih so si lani in letos zvišali plačo od 50 do 200 odstotkov in več. Mnogi prejemajo od \$100,000 do pol milijona dolarjev samo plače.

A če bi se premogarjem zvišalo plačo s 30 na 40 dolarjev na teden, bi nas to privedlo naravnost v inflacijo! Poludruži ali celo dvojna plača za nad ure je po njihovem mnenju zločin v teh časih. Omejevanje delavnika ravno tako. Določanje minimalne mezde recimo na 40c na uro je tudi nezaslišano, ko pa bi delodajalci recimo na jugu in se marsikje lahko dobili garaže cenejše.

Dividende se višajo, dobički korporacij se dvigajo v milijarde in delavec pa se višajo IZDATKI v milijone dolarjev vsled dražitve živil in drugih potrebščin.

Tudi drugače izgubljajo delavci od svojih pridobitev kos za kosom.

Najprvo se je pričelo z malimi restrikcijami,

Med tem ves čas silovita kampanja proti unijam, kot da je v njih raketirjev kot ščurkov in stenic v umazani bajti.

Nato vladna zahteva, da se unije odrečojo stavkam.

Potem zamrznjenje mezde. Tolikšna je, taka naj ostane! nič navzgor.

Kmalu zatem primrznjenje 27 milijonov delavcev k obratom, v katerih so sedaj uposleni.

Cene živilom niso primrznjene. Naredbe in kontrola nad prekupeči, ki so le na papirju, ne drži.

Tednik Labor, glasilo železničarjev, ki je najbolj razširjen delavski list v tej deželi, ima v izdaji z dne 1. maja na prvi strani kartun, ki predstavlja delavca z rokami in nogami "primrznjene" v velik kos ledu, ob ograji tik njega pa stoji profitant in se smehlja. Delavec ga začudenoma gleda in vpraša: "Kako to, da so le mene primrznili, dočim se ti povsem svobodno giblješ?"

V isti številki ima Labor pod sedemkolonskim naslovom poročilo o spletih operatorjev, ki so izvzvali sedanjo premoščniško krizo, oziroma boj, v veri, da je javnost in zmaga na njihovi strani, unija premogarjev pa bo morala v umik osramotena in v tem položaju izgubi svoj vpliv in zamah.

Da-l jih je Lewis s svojo takto igral pri tem v roko ali ne, ni važno. Važno je le, da so napravili pod masko napadov na Lewisa proti premogarjem tolikšen vršč kot da oni s svojo zahtevo za več zasluga tirajo deželo naravnost v Hitlerjevo in Tojovo malho.

New Leader, ki gotovo ni ekstremističen list, odkriva v izdaji z dne 1. maja na prvi starani v okviru številke zveznega urada za kontroliranje cen (OPA). Te uradno ugotavljajo, da zasluk delavcev ne preti povzročiti inflacije, pač pa NEO-MEJENI DOBIČKI KORPORACIJI, ki jih žanjejo magnatje industrije, rudnikov, špekulant, bankirji in bogataši v splošnem. O takih podatkih velečasopisje molči in tudi "radio komentatorji" jih ne oglašajo.

Socialistični tedenik "Reading Labor Advocate" ugotavlja, kako so se delavci bali socializma, češ, da bo vse socializirati. A sedaj je isto delavstvo okusilo "socializacijo" na sebi. Toda to "socializiranje" je le za delavce, dočim so obrati, za katere so "socializirani", ostali PRIVATNA svojina.

Razni Rickenbackerji bi pod gesli patriotizma radi pripravili delavce še globokeje v podložnost, vzeli jim se več pravice.

"Poglejte vojake, ki se bore in trpe vse povsod, ne da bi mislili na ure, ali pa na poldrugo plačo za nadure! Zanje ni odmora, ne siren, ki jim bi oznanjale, da je delavnika konec. Prejemajo plačo, ki znača skozi vse mesec komaj toliko, kot plača povprečnega delavca na teden, pa se ne pritožujejo, in niti na misel jim ne pride, da bi pretili s stavkami, ali vrgli orožje proč kakor pomečajo delavci proč svoje orodje, kadar zastavljajo. "Sedeče stavke" — mislite si vojake, ki bi pretili z njimi, ali pa bi se obračali leno, kakor se delavci, kadarko ne vseled svojih kapric loti s počasnostjo zmanjšati produkcijo? Tega med vojaki ni!"

Afrika je sedaj rezen malega ostanka osiščne armade prosti, dasi sta jo imela Hitler in Mussolini v njunem načrtu za popolno osvojitev. Italija je svoje afriško cesarstvo izgubila do zadnjega kočka. Na vrhu sliki je zavezniška posadka, ki je prodiral proti Tunisu.

JANKO N. ROGELJ, gl. predsednik ABZ:

Usmiljena srca darujejo

Rad pišem in apeliram na usmiljena srca naših ljudi v Ameriki. Zelo rad bi videl, da bi naši ljudje onstran morja dobili veliko darilo od ameriških Slovencev, ko mine vojna. Toda mojo iskreno voljo do brezplačnega dela zagrenijo posamezniki, ki imajo nerazumljive, mogiče osebne namene napraviti meni. Naj bodo te nehumanitarne namere še tako grenač, (in, če bi bile poleg tega še tudi pravične), ostane pri meni moja sestva dožnost do trpečih v domovini — moja najvišja vera. Tako čutim jaz že preko dveh let, tako čutim danes, zato vam pišem to poročilo.

Glavni blagajnik JPO-SS mi poroča, da je v mesecu aprilu sprejet slednje prispevki:

Math. Novak, Owen, Wis., \$1; lokalni odbor št. 34, Detroit, Mich., \$28; pevski zbor Svoboda, \$215.72; lokalni odbor št. 11, Butte, Mont., \$71; lokalni odbor št. 35, Cleveland, O. (Collinwoodsko okrožje), \$500; lokalni odbor št. 23, Johnstown, Pa., \$34; John Dolenc, tajnik društva 36 SNPJ, \$9.42; F. S., New York, N. Y., \$100; in Ameriška bratska zveza, Ely, Minn., \$500. — Skupno v mesecu aprilu \$1.412.14.

Skupna vsota v blagajni JPO-SS, je bila dne 1. maja \$48,652.50. Od te vsote je naloženega v ameriških vojnih obrambnih bondih \$44,955.00.

Nekaj je že v blagajni. Usmiljena srca bodo še dala. Kdor je že dal, naj še daruje. Kdor še ni prispeval, naj dva-krat hitro daruje.

Mrs. Anna P. Kraska je pričela v Glasu Naroda pismo Slovenca F. S., katerega besede so vsega upoštevanja vredne. Del njegovega pisma se glasi:

"Ker jaz nikdar od nikogar ne pričakujem, kar nisem pri volji tudi sam storiti, prilagam temu pismu ček za \$100. To

In vendar, čigavi pa so ameriški vojaki, če ne v ogromni večini iz delavskih in farmarskih družin?

Ako se pridobitve delavcev pod gesli vojnih naporov spravi na ničlo in izkoriscanje pa potisne do vrhnje točke — v kakšne razmere pa bodo prišli vojaki, ko se vrnejo z bojišč v civilno življenje?

Da, res bi moral biti tako, da se bi žrtvovali v naporih za zmago vsi enako, oziroma vsakdo po moči svojih sredstev.

A sedanja uredba je taka, da mora delavec hočeš nočes prispevati veliko veliko večji delež požrtvovalnosti v naporih za zmago svoje dežele, kakor pa tisti, za katerega dela, ali oni, ki kujejo na račun vojne dobitke v statisločkih in v milijonih, ne da bi jim bilo treba delati.

Da, zmagati hočemo! Vse za zmago! To pa ne pomeni, da bi morali na slepo slediti onim, ki oviti v zvezdnato zastavo zatevajo, da naj delavci le molče, garajo in izpostavljajo svoje zdravje in življenje eni v industriji in v rudnikih, drugi na kmetijah, tretji na bojiščih.

Vsi veliki naporji ljudstva v sedanjem svetovnem konfliktu bodo kaj vredni po zmagi le, če si ob nem izvojujemo tak demokratični gospodarski red, v katerem ne bo več mesta za plutokracijo, ki sedaj gospodari in jo brigajo najbolj le to, kako bi delovno ljudstvo obdržala v podložnosti.

Vojni bondi in znamke so vloga državljanov v svojo delo.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Stalinov govor prvega maja je vznemirjene duhove v nevtralnih in zavezniških krogih precej pomiril. Pohvalil je angleški in ameriški napor, silnih zračnih ofenziv v Evropi in vojne operacije v Tuniziji. Ruskemu ljudstvu je dejal, da etudi ni še zmaga dobljena, je vseeno nasprotnik tako oslabljen, da še tri take poraze, kot so jih fašisti doživeljali zadnjo zimo v Rusiji, pa bo zmaga zagotovljena. Sploh se je pravomajski praznik obhajal v Rusiji v večjem optimizmu kot še kdaj od začetka te vojne. Videti uspeh zavezniških priprav za naskok "evropske trdnjave" ter veliko večja pomagč Rusiji in ob enem vtič, katerega je napravila zadnja zimska ofenziva, je dvignila vero v zmago do največje točke.

Druga knjiga, katera je sedaj silno popularna, je Willkieva "One World". Napisana je v dobrem stilu od človeka, kateri je v tako kratkem času zelo veliko videl. Kdor pozna Willkieja iz preteklosti, se morda čudi, ker je napisal tako knjigo.

Ena najlepših biografij, kar sem jih še čital, je "George Washington Carver". To je življenjepis velikega zamorskega človekoljuba in učenaka, enega največjih, pa naj bo že belih ali črnih, kar jih je še porodil ameriški jug. Knjiga stane \$3.50. Če le mogoče, jo prečitajte.

Knjige kot John T. Whitakerjeva "We Cannot Escape History" in Vincent Sheeanova "Between Thunder And The Sun" sta izredno priporočljivi. Vincent Sheean je pred leti napisal prvo knjigo "Personal History", katerega je krila dobro med 1919 ter 1934, ko je bil časnikarski poročevalc v Evropi, Afriki in Aziji. V tej knjigi je obravnaval rusko in kitajsko revolucijo in francoško ter špansko vojaško kampanjo v Maroku. V tistih časih je bila ena najboljših. V "Thunder and the Sun" opisuje špansko civilno vojno in korumpirane razmere, katere so vladale v Evropi in svetu med leti 1936-39. Posebno zanimivo so pomenki v razkošni vili na južno-francoskih Antibib, kjer se je razgovarjal o svetovnih vprašanjih s Churchillom, z angleškim Edwardom (Duke of Windsor) ter Lloydom Georgom. Sele ko to čitas spoznaš ogromno razdaljo med aristokracijo, buržavijo in med namimi. In vendar so oni odločali usodo sveta, za katero sedaj.

Smrt matere in še dveh njegovih sestric

Tisto noč sta on in njegov tovarniš odrezala truplo z vislici, nato pa pobegnila v gozd ter se pridružila gerilcem. Vasja, majhen, tako da je njegova gladko ostržena glava komaj gledala izra življenjske mize, je nato povedal, da so Nemci usmrtili tudi njegovo mater in še dve sestri zato, ker niso mogli njega ujeti. Vse to je povredal počasni in zelo razločno. Omenil je tudi dolgo listo njegovih sestriških tovarisev, kateri so Nemci pobili. Ceprav mlajši, se je navadi obrotavati strojno. Pozneje je postal "tommy-gunner". Udeležil se je iz zasede napada na nemški tovorni vlak. Gerilci so pobili skoraj vse vojko spremstvo tega vlaka, katero je štelo sto petdeset vojakov. Vasja sam jih je pobil osem.

Nabirajo denarne prispevke ob vsaki priliki. Vsak dolar steje, ker brez dolarjev ni tisočakov.

Jugoslovanski pomožni odbor, slovenska sekcija, vas kliče v imenu trpečih, zasluženih in umirajočih bratov in sester v domovini: Na pomoč! Naj ne bo nobenega Slovenca med nami v Ameriki, ki bi se pisal — Janez Nedam.

Daj, brat, daj; pomagaj, sestra!

Slovenec F. S. v New Yorku je daroval svojo celomesecno plačo \$100. Bil je devet let brez dela in je star preko 50 let. Kdor ga hoče posnemati, naj prispeva v blagajno naših lokalnih odborov, ali naj pošlje direktno na glavnega blagajnika, če se osebno srečava, naj izroči meni ali poslje na moj naslov, ki je sleden: 6208 Schade Ave., Cleveland, Ohio.

Kadar slišite klic: Na pomoc! — vsi pomagajte.

Ste že izvolili delegata na konferenco v Waukegan?

Kot je bilo že poročano, se bo konferenca društev Prosvetne matic in klubov JSZ vršila v nedeljo 23. maja in ne dne 30. maja, kotor je bilo prvočno določeno.

Zborovanje se prične ob 10. dop. v Slov. nar. domu v Waukeganu. Društva, ki delegatov ne izvolila, naj to store čimprej, ker je potrebno, da so na konferenci vsa zastopana.

Vojni bondi in znamke so vloga državljanov v svojo delo.

Knjige

Cele kupe knjig je že izdanih o vojni, vojaški taktiki, o miru itd. Precej izmed njih je pravovrstnih. Ena teha so Poljaki, "Beli mamoti" (White Mammoths). To je isti pisatelj, kateri je napisal knjigo "Rusi se ne podajo" (v angleškem prevodu Russians Don't Surrender). Beli mamoti so njegova zadnja knjiga. Padel je v boju oktobra 1942. Bil je star štiriindvintdeset let. Poljaki so bil samo dober pisatelj, ampak eden najboljših ruskih

Cemu so najglasnejši patrioti najbolj kričavci proti delavcem, molče pa o onih, ki žanjejo dobitke? Njihovo tolmačenje svobode in demokracije ni nikakor ne gre v glavo,

POVESTNI DEL

FERDINAND GODINA: BEG V TEMO

(Nadaljevanje.)

On je to vedel, pa se ni bri gal za nikogar. Stopil je h god bi, stegnil roko za takt, se obrnil h goston v lokalju, ki so željno spremiljali vsak njegov gib. Pel je. Nato ploskanje, vpitje, divje odobravanje in smeh.

Sedaj pa živi medved s ka sarne že štirinajst mesecev v svojem brlogu. Gre na sonce, se vrne v celico in gre zopet na sonce. O civilnem življenju sa nja in živi v preteklosti. Ali ga kdo pogreša, se vprašuje včasih. Saj bi ga moral prav za prav. Duša vseh večerov je bil, voditelj najrazličnejših pustolovščin. Čudno, da ne pride nihče po njega sem, ali pa, da bi mu kdo vsaj skozi okno vpil. Prokleti, nihče. On pa je misil, da so brez njega večeri prazni, dolgočasni in da pri vsaki besedi manjka on.

Zrl je še v tla in Tafil se je pretegoval na postelji. Markovič se je v tistem trenutku div gnih, pogledal skozi zamreženo okno in zaklel.

"Onega Sarajevecana poklici," se je naenkrat spomnil Markovič.

"S kitaro da bi prišel?" je rekel Tafil.

"Da."

"Bosanski cigan iz sedme cete zna bolje na violino, rajši njega."

"Daj, oba daj."

Cez nekaj časa so sedeli vsi štirji na teh okrog litra. Pili so iz enega kozarca. Sarajevecan in cigan pa sta poskušala na strune.

Kakšen je bil Markovič, ko je zasišla spet instrument in ko je imel spet pred seboj vino! Ze dolgo ni bilo nicensar. Samo da je godba in vino. Ze je pel Markovič tih, lepo sevalniko. Prepričan je bil, da ga občudujejo, da se mu smeje strop, da je vse živo v celici, postelja, vino, vrata. Tako se mu je zazdelo. Iztegnil je, kot nekoč, roko za takt. Cigan se je nagnil k njemu, kot je bil tega vajen. Prijet je struno zgoraj, opletal je z njim okrog Markovičevega glasu. Sarajevecan je pa udaril po kitari. Markovič je skočil pokonek, stisnil pesti in se obrnil k vratom, mahał z rokami in misil, da ga gledajo gostje v lokalju. Tu dame, tam dekleta, gospode. On pa poje tiko, lepo sevalniko.

Tafil je zrl v kozarec, si želel dekle s konca ceste in molčal. Pili so iz enega kozarca, peli vsi, nato je zaplesal Markovič

pred vsemi, kot je nekoč plesal po lokalih. Neverjetno je živil čustva z instrumenti, dihal globoko in živel tako kot že ni štirinajst mesecev. Sarajevecan in cigan pa sta izrala z občutkom zavite, lepe sevalinke.

Tafil je preklinjal. Pri divji, strastni Markovičevi pesmi je samo pil in klel. In ko so poslali po tleh okrog vina, je samo nekaj brundal. Tudi Markovič je sedel, dihal in pri povedoval rekrutoma o svojih pustolovščinah. Pretrgano, v eni sipi, nato zopet počasi, kot da bi pozabil, da gledata ena dva vanj in ga na pol prislušata.

Dan je umiral. V celoti je postajalo mračno. Kadili, da je dim polnil celico in se nihil skozi rešetke. Pivniško ozračje je polnilo stražarnico. Pesem je dahnila življenje v pust kasarniški nedeljski večer. Markovič je to vedel, ta medved. Že štirinajst mesecev ni kipel in ni bil drzen.

"Pretepel sem civilista, kralj sem, Tafil," je naenkrat kriknil. "Sem, bencin sem kralj, muncijo, pa nimam nicensar, niti to," je obrusil nohet ob zob, "si nisem obdržal. Tafil, veš, kaj je to... štirinajst mesecev..."

Markovič je vstal, se obrnil k oknu, dal roke v žepa in molčal. Sonce je tonilo, videlo se je to po oblakih, ki so kravene, in ker je v celici pojema la svetloba. Vsi so molčali tu okrog vina.

Tafil je prijet kozarec, iz pil, ga zopet natočil in dal ciganu.

"Pij, cigan! Markovič, mati mu njegovo, poslušaj, cigan bo pel."

"Podnarednik Tafil, ne pojdem dobro."

"Molči," se je zadrl Tafil nad ciganom. "Sarajevecan, premlijaj, ono o ciganki..."

Sarajevecan se je nasmehnil, ko sta se spogledala s ciganom, in lovil mol. Cigan je izplil in čakal.

"O ciganki, mali ciganki," je silih Tafil.

Sarajevecan je opletal s strunami, udaril turobni mol, da je celica dobila takoj drugo barvo. Otožno je zvenela kitara. A kot bi pretrgal, se je spremeni tak. Ostro, pljuško je so zapele strune in ciganu so zagorele oči. Kapo si je potisnil na čelo, počasi migal z glavo in hitel s kitaro.

"Ciganka sem mala oči mi gorijo..."

Markovič se je okrenil. Zrl je v ciganu. Bogamu, cigan poje. Pretrgal se je v Markoviču. Suh je bil ciganov glas, a rezal je v meso. Tafil je oživel. Sarajevecan pa je udarjal. Cigan je brzel s pesmijo, ta sin šume, svobodno, brez obzira, kot da bi jo videl pred seboj, ciganko, na pol obleceno, že jeno ljubezni, divjo ciganko. Bog! Vse v celici je onemelo, stene, okno, ki se je risalo v mraku, postelja, in Markovič je stal tu kot kip. Ciganove besede pa so udarjale neprenehoma kot kladivo.

Markovič je čutil, da je izgubljal tla. Pesem, svoboda, šume, svet, svet. Ven v svet! Pretepel je. Znoret mora tu.

Rekruta sta odrezala s pesmijo.

Molk.

Sarajevecan je spremenil mol, cigan pa je začel tiko, mehko, kot da ni v njem sence prejšnje razigranosti. Nagubal je kožo med očmi, napravil bolestni izraz in začel izvajajoče, tiko, kot ščepet listja pred nevichto.

"Daleč je preteklost, zarase so rane, pa itak ti solza v očeh obstane..."

"Joi, cigan, poj, poj!" je začul Markovič kot zadet lev. Zgrudil se je na kolena, prijet polno kupico in jo tresčil v železna vrata, da so koščki stekla zažvenketali po celici. Zagrabil se je za prsi, trepetal in strahotno zrl v ciganu, ki je še pel suho, brez prestanka:

"Ljubilo je srce brezmejno, brezskrajno, zdaj znanca sva samo..."

Markoviču so pritekle soize v oči. Res, samo znanca. Kako je resnična pesem.

"Cigan!" je zavplil Markovič, da je zadonelo po celici. "Poj, znova poj!"

Hotel je zagrabit za steklene, a Tafil mu jo je iztrgal. Nato se je zvrnil na posteljo, si pokril z rokami oči in jokal tako pretresljivo, da se je zasmilil še Tafilu, ki je dobro poznal veseljska Markoviča. Cigan in Sarajevecan sta pojemala s pesmijo. Nista vedela, kaj to pomeni. Markovič se je grabil za lase in vplil, kolikor je mogel: "Ne nehaj, cigan, poj!"

Svobodnega se je čutil Markovič pri pesmi. Nič ni ved v preiskovalnem zaporu, niti v kasarni. V svobodi, v svetu, ki je brez meja. Čudovito, kaj napravi pesem iz človeka. Če bi bil človek trd kamen, bi počil ob tej melodiji. Bi. Cigan prokleti, še poje, otožno, da bi se raztrgal. Markovič si je pulili lase, dihal globoko in jokal. Zmučil se je in pojeman. Pesem ga je uspavala tako sladko, kot ga že ni štirinajst mesecev. Noč se je že naredila takrat, ko sta odšla Sarajevecan in cigan in je Tafil zaklenil celico.

Markovič je spal s smerhom na ustih, dihal sunkoma smrdeči zrak. Stražarna se je zopet umirila, le tu in tam se je obrnil kak opasan vojak na dekah, zaklel in zopet zaspal.

Zvezde so bile tedaj in noč strahotno prazna. Netopirji so se nizko podli, luči po kasarnah so medijo gorele, in čuvanje pri puškah in čevljih so se naslanjali na zid in dremadi. Le včasih je prekinil to tišino hrup iz mesta, vpitje pijanih žensk in moških. Tu in tam se je ozgoval bedeči vojak, se nasmehnil, si zažezel tega. A stisnil se je pod odejo, se jokal ali preklinjal.

(Konec prihodnjic.)

Vabilo članom kluba št. 27 JSZ na sejo 14. maja

Cleveland, O. — Prihodnja redna mesečna seja kluba št. 27 JSZ se vrši v petek 14. maja ob 8. zvečer v običajnem prostoru. Vsi člani so vabljeni, da se je gotovo udeleže. Na dnevnem redu so važne zadeve glede naših aktivnosti v bo doče in razne druge stvari. To reje pridite vsi.

Pišejo, da ljudje v naši državi čakajo v vrstah pred razpečevalnicami "Železne vode"

Japonski premier Tejo preti, da nas bo zmele v prah. Nikdar več ne bodo "belci" vladali Aziji. Gornje je tri njegovih vojakov, ki so bili vjetri na Kitajskem.

RAZNOTEROSTI

"Majski glas." — Prvomajska slavnost na Bartonu. — Premogarji napadani. — Priredba za SANS.

Bridgeport, O. — "Bravo", smo vzkliknili dne 30. aprila, ko smo prejeli naročene izvode Majskega glasa. Dobili smo jih torej ob pravem času, ravno dan pred prireditvijo naše prvomajske slavnosti, ki smo jo imeli 1. maja na Bartona.

Ker smo Majski glas naročili zato da ga razpečamo, sem tel takoj na delo. Težkoč ni bilo posebnih.

V kolikor sem utegnil Majski glas do 4. maja, ko to pišem, pregledati in prečitati, moram reči: Vse priznanje u redniju in upravnitu za izborni delo.

Vsebina je zelo pestra. Smejal sem se od srca, ko sem čital Keržetov spis o romanju njegovca študentovskega kvarteta na Šmarno goro, in pa črtico Minko Kuhlia "Kopelj pod posteljo".

Jos. Cešarek je življenje v Calumetu, kakršno je bilo pred 40 leti, in pa salunarje onih dni dobro pogodil.

Anton Shular ima vedno kaj prikladnega iz življenja naših rojakov, v tem Majskem glasu pa je pridelal k svojim prejšnjim spisom še "težavno pot", ki jo ima agitator, kadar gre za dobro.

Ker ni bilo njega, je na naši prireditvi 1. maja toliko bolj pomagala njegova soproga. Oba sta zelo vneta za delavsko star.

Z udeleženci je bila najboljše zastopana naselbina Blaine.

Gmotnega uspeha kajpada s takimi priredbami ne more biti veliko, a nekaj prebitka je le.

Je pa nekaj drugega, o čemer se je vredno pohvaliti. Mislim, da so malo kje obhajali prvi maj, pri nas pa je bila priložnost za tako slavnost kar kar nalašč. Tistegadne premogarji niso delali, ker so zastavili. Tako smo obdržali tradicijo praznovanja prvega maja. A gre mu na bolje in bo kmalu nadaljevati s kopanjem premoga za dosego nove pogodbe 15 dñi, torej do 18. maja.

Gleda Dorothy Thompson sem si mislil: Torej tako daleč smo prišli, da ni nobenega moškega radijskega komentatorja, ki se bi poteznil za pravijočo stvar premogarjev, dasi spadajo med najbolj izkoriscene delavce, nego se je moral oglašati njim v obrambo ženska. Kolikor meni znano, je Dorothy Thompson zelo liberalnih nazorov, pisateljica in dobra govornica, ki se ne bojni glasno izraziti svojih misli.

V svojem govoru je opisala težave premogarjev, njihovo naporno delo in nevarnosti, katerim so izpostavljeni ter njihovo življenje težje delži. Pojasnila je potek poganjanja za novo pogodbo in kako so operatorji stvar zavlačevali, da bi spor pritrivali v krizo in udarili unijo. Lewis jim je le oseba, a pravo nasprotnico pa vidijo v

ni operatorjev ter njihove iz

zivljalne vloge proti zahtevi

premogarjev za zvišanje me

zde—nihče razen splošno zna

ne komentarko Dorothy Thompson. Drugi pa so udri

hali po premogarjih in vodstvu

UMW.

Z J. L. Lewisom in njegovem

taktiku se nisem še nikdar str

inal. Ampak v tem sporu se ni

šlo toliko zanj, pač pa za pre

mogarje in njihove družine.

V soboto 29. maja bo v družbeni dvorani v Bridgeportu velika prireditev v prid in pod okriljem postojank SANSa in JPO-SS. K njima je pridruženih več društev tudi izven Bridgeporta.

Vsi rojaki tu in v okoliških krajih so vabljeni, da se udeleže prireditve, ki se prične ob 7:30 zvečer. Somišljenci so prošeni, da agitirajo za čim večji poset. Gre se za najboljše namene, predvsem za osvoboditev našega naroda in pa da mu potem nudimo čim več materijalne pomoči.

Joseph Snay.

RAZGOVORI

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Gleda Dorothy Thompson sem si mislil: Torej tako daleč smo prišli, da ni nobenega moškega radijskega komentatorja, ki se bi poteznil za pravijočo stvar premogarjev, dasi spadajo med najbolj izkoriscene delavce, nego se je moral oglašati njim v obrambo ženska. Kolikor meni znano, je Dorothy Thompson zelo liberalnih nazorov, pisateljica in dobra govornica, ki se ne bojni glasno izraziti svojih misli.

V svojem govoru je opisala težave premogarjev, njihovo naporno delo in nevarnosti, katerim so izpostavljeni ter njihovo življenje težje delži. Pojasnila je potek poganjanja za novo pogodbo in kako so operatorji stvar zavlačevali, da bi spor pritrivali v krizo in udarili unijo. Lewis jim je le oseba, a pravo nasprotnico pa vidijo v

Ali je vaše društvo že član Prosvetne matic?

Ruski relief

Moj stari prijatelj Joseph Durm iz Clevelandu mi je zoper posiljal dva dolarja, katere je daroval Frank Petrič iz Cleveland. 50 centov je daroval Joseph Vesely iz Chicaga. Predje dvanaest dolarjev, sedaj \$2.50, skupaj \$14.50.

Priloga razpečanih knjig za namizni prt bo v prihodnji številki.

Nikolina Božičnik, vdova,

Arley in Ray, sinova. Sylvia, hči.

V SPOMIN K PRVI OBLETNICI

ko se je za zmerom poslovil od nas

ROK BOŽIČNIK

Silno ga pogrešamo, ker je bil vzoren mož in oče, katerega smo vsi v družini ljubili. Kako

• • KRITIČNA MNENJA, Poročila in razprave • •

KOMENTARJI

Henry A. Wallace je baje doigral. Roosevelt mu je dal zadnjo priložnost, ko ga je posel na turó v latinsko Ameriko. Wallace je zadnjega trdnjava v gibanju, ki se ga označuje z "new deal". Demokrati z južnjaških držav pravijo, da će bo Roosevelt res še kandidiral, naj nikar ne misli, da bo njegov partner spet Wallace. On je "preradičen". Roosevelt se je znal ustaliti, Wallace ne.

Pedkomisar Višinski, ki je v sovjetski vladi nekaj sličnega kakor tu državni podtajnik Sumner Welles, je založil poljski zamejni vladi očitek špijunaže. Porocajo, da je prečital časnikarjem tujezemskega tiska deset tipkanih strani obdolžitev proti režimu Sikorskoga, ki bi radi bil z demokracijo in reakcijo ob enem, pa se je ukanci. Poljski zamejni vlada je, kar se Rusije tiče, doigrala.

Milan Medvešek omenja v svoji koloni v Prosveti z dne 5. maja rojak, ki se je v svojem patriotskem navdušenju spozabil in se znesel nad judi. Pravi, da slovenski listi nč ne pišejo za pobijanje antisemitizma. Proletarcu je svojo obsobo po krievem prisoli.

Hilja v Washingtonu, sploh vsaka hiša v tem mestu ima lahko velik pomen. Tako je neka neznačna hiša postala v našem zveznem mestu središče intrig v času ko je bil predsednik Harding. In sedaj, ko imamo zares demokratično administracijo, pa se je razkricalo, in ob enem že potuhnilo, neko hišo, kamor so zahajali ljudje, ki so iskali kontraktov, komisnov in služb.

Premier Tojo obeta, da bo z nami pometel v kolikor že ni da nas kmalu ne bo na zemljevidu. Ampak če Tojo preudari angleško in američko udarno silo v Afriki, ga bo zaskrbelo, kakor skrb sedaj Hitlerja in Mussolinija.

Italija je imela zadnjo nedeljo svoj običajni afriški praznik. Mussolini je govoril in dejal, da ima vsak Italijan "afriško boleznen". Nato je zagotovil: "Odpravili jo bomo, ko se vrnemo v Afriko."

Američka politika v Franciji, posebno v francoski severni Afriki, je še vedno zamotana in kritiki še trdijo, da je tudi zelo nedemokratična.

Cemu pomagamo Spaniji? Njen diktator Franco poudarja, da je za Hitlerja. Mi smo neutralni, s to razliko, da republikanski Spaniji, ki bi bila na naši strani, nismo hoteli pomagati. Francovi Spaniji pa pomagamo, zato da ne zaide odprto k Hitlerju.

Chicago Tribune omeni Normana Thomasa vselej kadar udari po Rooseveltu, in newyorkski New Leader pa oglaša kadarkoli razgalja Stalinovo Rusijo.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združeno državo (izven Chicago), in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; in Chicago in Cicer \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; in Incosmatro \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

"Mission to Moscow" je film, o katerem je v liberalnih krogih veliko polemike. To, da zgodovinsko ni točen, je resnica. Kritiki, ki o tem filmu izražajo svoja mnenja v New Leadru, so v pravem. Niso pa v pravem tisti izmed njih, ki kritizirajo zgolj iz sovraštva zoper Stalina.

Zaveznički zmazujejo. Vsi razen Kitajske. "Najprvo obračujmo s Hitlerjem", pravijo v Washingtonu in Londonu. "Potem pa pometemo še z mikartovim cesarstvom." Kitajcem se zdi ta taktika napena, kar je umivo. Hitler jim je tujev, vrh tega zelo daleč od njih, a Japonska pa je na pragu Kitajske in sedaj že da lečez prag.

Hitler svari, da će zaveznički udarijo v njegovo trdnjava Evropo, bo Japonska v istem trenotku uprizorila "drugo fronto" v Aziji. Češ, Rusija bo izgubila tako ali tako. Cemu ji pomagati, ko pa so vse dežele zato, da se jo ugonobi.

Italija se je ukanila v vsakem oziru, razen v Sloveniji.

Nemčija še upa, da dobi kvizlinge v Rusiji. Njen načrt je bil od vsega začetka, da bodo sli Ukrainerci na njeno stran, kar se ni zgodilo. Ukrajina pod nemško okupacijo ni pridele dovolj žita niti za svojo potrebo. Letos zahteva, da ji okupirana Rusija da od 300,000 do 500,000 delavcev, in pa pridekovi nič koliko. Tudi enega sovjetskega generala ji dobita Nemčija na svojo stran. Vojake, ki so padli v nemško ujetništvo, uči, da naj se prijavijo v "osvobodilno fronto". Dopoveduje jim, da je treba Rusijo osvoboditi in Hitlerja pa jih bo pomagal. Ne izgleda, da bo kaj kruha iz te moke.

Francoska Afrika je vzlični zmagil še vedno torisce spora med borbenimi in vichyskim Francozi. Ali smo za novovitev Francije kakor je bila, ali za takšno, kakršno hoče francoski proletariat?

Tednik Labor vprašuje, kaj pravzaprav so vojne tajnosti? Kolonar, čež spise kupuje okrog 600 dnevnikov, je nedavno na senzacionalen način posudaril, kako sta se pomenkovala Roosevelt in Churchill v Casablanci. Čež, da je bil Roosevelt za generala Girauda, Anglia pa podpira de Gaulle. "Naj se pride posvetovat z Giraudom," je rekel Roosevelt, če že tisti kolonar v pravem in bržkone je, drugače bi si časopisi, v katere piše, ne upalobjavil njegovih trditiv.

Pravi, da ko sta se Churchill in Roosevelt nekoliko sprekla, ga je slednji vprašal: "Kdo pa plačuje de Gaulle?" Ko je Churchill odvrnil, da angleška vlada, mu je Roosevelt nekako takole odvrnil: "Dobro. Tisti, ki koga plačuje, mu lahko ukazuje. Ukaži torej tvojemu 'borbenemu' Francozu, da naj pride k mojem Francozu Giraudu, da se domenita za skupno francosko fronto". Dnevnik Chicago Sun, ki piše o tem, meni, da morda pomenek med Churchillom in Rooseveltom ni bil točno tak, a že to, da ga je ameriška cenzura dovolila objaviti, je značilno. Demokraciji ne obetajo taki incidenti nič dobrega.

Nemčije se ne bo moglo izstradati

V angleškem ministrstvu za ekonomiko vojevanje (ministry of economic warfare) nič več ne upajo, da se bo moglo Nemčijo prisiliti na kolena z blokado, ki bi jo izstradala in pahnila v laktoto. Zavezniška blokada tega ne bo dosegla, ker bodo prej stradali vsi drugi narodi v Evropi kot pa Nemči. Treba jo bo torej poraziti z orožjem na bojiščih, in to na njeni zemlji. Brez zavezniške invazije na kontinent Hitlerje ne premagan.

Z ničemer ne koristite Proletarju bolj kakor s pridobivanjem novih naročnikov.

Američani so do te vojne misili, da poznajo ves svet. A se je izkazalo, da so med drugimi tudi take dežele, ki naši niso prav nič podobne. Gornje je slika naših in domačih oseb iz francoske severne Afrike.

Za rešitev zaslužljene Slovenije

bo vprizoritev te boleče in sila privlačne drame prav imenitna.

Nad tisoč naših ljudi se je udeležilo naše lanske prireditve, a še veliko več jih pričakujemo letos dne 30. maja, ker vemo, da se naši Slovenci še vse bolje zavedajo svojih obveznosti do naroda, iz katerega izhaja vse američko slavenstvo.

Rojaki in rojakinje! Bratje in sestre! Bliza se čas, ko se zruši strašna vojna mašina načijkih in fašističnih roparjev, kakršnih še ne poznata nobena zgodovina. Vsi bojni dogodki v zadnjih tednih nam napovedujejo to, da ni več kdo ve kak daleč čas, ko se veselo razlekne beseda MIR po vsem svetu in ko napoči svetla zora zlate svobode vsem zaslužljivenim narodom in tako tudi slovenskemu ljudstvu, ki se ob grozilih žrtvah z vsega občudovanja vrednim junastvom upira in ustavlja svojim kruštim zatiralcem.

Za tisti srečni trenutek pa moramo biti pripravljeni, da mu moremo priskočiti na pomoci, ki jo bo tako krvavo potreboval v gospodarskem in političnem oziru.

Darujemo vsak po svojih najboljših močeh v oba ta namešča! Podpirajmo z radostarno roko pomožno in politično gibanje! Kupujmo vladne obveznice v tej deželi s trdno vero v svobodo rešene Slovenije! A

dne 30. maja pa se udeležimo popoldne vprizoritev lepe in naravnost presunljive Jontezeve drame v kar največjem številu iskrenih src in odprtih rok ter pokazimo s tem vsem drugim slovenskim naselbinam v deželi, da se tudi naša dodačna zaveda svojih moralnih in domoljubnih dolžnosti, ki jih ji nalagajo sedanji krvavi časi do nove in stare domovine!

Cisti dohodek bo šel nasploh za gmotno, nasploh pa za politično pomoč — pol za JPS-SS, pol pa za SANS. Za prireditveni odbor Zvonko A. Novak.

Spomin na Roka Božičnika

Chicago. — V četrtek zvezčer je prišla v Proletarčev urad s. Nikolina Božičnika. Do lanske jeseni je bila naša soseda. Veselo je kramljala in delala. Njen mož Rok, ki je hodil na štih v čikaško klavirico že okrog 6. zjutraj, je včasih na vse zgodaj zalival trato ob Slov. del. centru, ali pa drevesa. Tako je delal na vse zgodaj tudi ob nedeljah. Oba sta se za SDC veliko zanimali. Rok je bil nekaj časa tudi di-

rektor SDC, in bil je prvi tajnik Družabnega kluba Slovenski center. Bil je delovan v klubu št. 1 in on kot njegova žena sta pomagala na vsaki naši prireditvi. Nikoli nista odrekla, ko sta bila vprašana, da pomagata.

Roka smo vsi radi imeli. Nikoli se ni prepričal ali bil glasan tudi če je argumentiral, ali pa se tako nasprotoval svojemu mnenju.

Ni čudno, da smo osupnili vse, ko smo dobili dne 11. maja lansko leto vest, da Roka ni več med nami. Delo, ki ga je imel, ga je živčno izmučilo in lotovala se ga je sciatica. A je hotel vztrajati vseeno, dokler ni živčno podlegel in njegovih dnevni je bilo konec.

Imel je res lep, veličasten pogreb. Sodružni in prijatelji so se od svojega pokojnega tovariša poslovili z občutki — ki povedo — žal nam je, da greš, pogrešali te bomo!

Tak je nam ostal v spominu.

Silno pa je prizadel njegova smrt Nikolino, ženo njegovo. Kadar pride med nas, ji je hudo ob spominu, da smo bili ona, njen pokojni soprog in mimo, kadar smo bili skupaj, sedaj pa je enega manj in ta eden ji je bil poleg otrok vse na svetu. Zadnji četrtek sem ji znova prigoval, da naj neha tugovati, ker si s tem ne pomaga k zdravju. A so pač tudi take rane, ki se ne morejo pa ne morejo zacetiti. Kadar sta si dva tako tesno skupaj kakor sta si bila ta dva, je ločitev res strahovit udarec.

A preboleli se mora vse. Mrs. Božičnik ima lahko zvest, da sta vzgojila otroke, ki so njima v ponos, in z njimi vred živi danje njihov oče.

Imel jih je iskreno rad in ob koncu je želel samo eno: da bi ne tugovali za njim, ker je svoje delo dovršil. Ko se je on sibil od teže hude bolezni, je vedel, da stoji njegovi otroci, ki so vse trdno in samostojno na svojih nogah in so zreli za polet v svet. To ga je radostilo. Hudo pa mu je bilo ob pomisli na poslovitev od žene, s katero je bil eno skozi od poroke, pa do zadnjega dne. Tak je bil pokojni Rok in takšen je meni ostal v spominu. — Z.

DELAVSTVO BO OB VSE PRIDOBITVE, CE SE NE ZGANE

(Nadaljevanje s 1. strani.)
varne ali rudnika, le dejanje na papirju.

Green za odpor

Prav gotovo je, da bo kongres sprejel proti delavstvu še strožje regulacijske postave kot jih je že.

Zelo budne so bile v sprejemaju postav proti unijam nekatere legislature. Ako ostanejo v veljavni, se jih lahko vsak čas uporabi za uničenje unij. Zato predsednik AFL William Green svetuje, naj se ne ravnajo po njih, namreč po tistih, ki imajo določen namen in učinki kolektivnost. S kršenjem takih zakonov bi unije pritrile zadevo pred sodišča, ki bi moral odločiti o ustavnosti takih postav. Green smatra, da so neustavne.

Nov uspeh ruskega relifa

Prispevki za ruski relief so znašali v prvem četrletju tega leta povprečno nekaj nad milijon dolarjev na mesec, ali skupno \$3,000,104.78.

Upravi so v obratni stroški so znašali v istem času 6.03 odstotka, torej nekaj nad 6 centov od vsakega dolarja.

ZA LICE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. MOHAWK 4707

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

NASE ZMAGE NA BOJIŠČIH, NE PA ŠE V DIPLOMACIJI

(Nadaljevanje s 1. strani.)
in vojne se je razpletia bolj in pa hujše kakor si je Hitler predstavjal.

Ker na vzhodni fronti ni mogoč zmagati, dasi si je prizadeval z vsemi svojimi močmi, se je odločil za novo mirovno ofenzivo.

Rusiji je ponudil mir pod roko. Stalin je ponudbo odklanil 1. maja.

Hitler tiplje že precej mesecev. V Washingtonu in Londonu je naletel na neugoden odmev. Vatikan je svojo vlogo prenesel v Madrid. Fašistična Španija je Rooseveltu in Churchillu poudarila, da je neumno izgubljati življenja v prid komunizmu v Stalinove Rusije. Naj se torej Anglija in Zed. črčave umaknje iz vojne, sklenejo mir z Nemčijo in Italijo, pa potem lahko skupno z Nemčijo porazijo glavnega sovražnika — ruske barbare.

Rusija bo vztrajala do zmage

V odgovor na tak načinjanje in spletki se je oglašila dne 9. maja Pravda v Moskvi. V uređeniku članku je dolgo izjavila, da se Hitler zamira sklenil mir z Rusijo in izrazil je upanje, da ga tudi nobena druga zavezniška dežela ne bo sklenila z njim.

Nemška armada se bo torej moralna boriti do konca, ali pa se podati. Slednje bi bilo najpametnejše, ampak Hitler ne poražata za pamet.

Ker Hitler ve, da se bo separativno miru njemu v korist ne bo, se je lotil najšibkejšega člena v verigi združenih narodov — poljske zavezniške vlade.

Ker je vedel, da sta si Moskva in pa vlast Sikorskoga v bladnih odnosajih, je nekoliko podreagal in v velj. v zanke oble.

A zdi se, da namena vloženu ni dosegel. Pravzaprav je bilo Stalinu všeč, da mu je bila dana priloznost pretrgati stike z reakcionarji, ki dominirajo poljsko zavezniško vlado.

Koncem minulega tedna je prijet še podkomisar vnašnjih zadev Višinski, češ, da je imela omrežje špijonaze, in da nihče ne špijonira za "božji lon".

Ta obdolžitev je zelo delitna zadeva. Višinski bi je ne zrekel, če ne bi imel dokazov. Ali so Poljaki špijonirali v prid Hitlerja? Moskva pravi, "yes", a tajno se srešla, da so špijonirali v

Iz SANsovega urada

3935 W. 26th St., Chicago, Ill.

Pravila za naše podružnice

Na koncu prvega meseca smo poslali podružnicam Slovenskega ameriškega narodnega sveta pravila, ki so v vseh svojih točkah in določbah enostavna, kratka in prav lahko umljiva.

V smislu teh pravil, opirajočih se na sprejete resolucije in zaključke Slovenskega narodnega kongresa, se lahko organizira v podružnice Slovenskega ameriškega narodnega sveta vsako podporno, kulturno, gospodarsko ali politično društvo, vsaka podružnica, vsak krožek ali klub že obstoječih ustanov, vsaka samostojna podporno, kulturna, gospodarska ali politična organizacija pa vsaka skupina oseb, ki se strinjajo s cilji našega gibanja.

Član ali članica katerekoli naše podružnice postane lahko vsaka oseba slovenskega ali pa tudi kateregakoli drugega pokolenja, če se strinja z nameščenimi cilji Slovenskega ameriškega narodnega sveta in če jo sprejme podružnično članstvo z dvetretjinsko večino oddanih glasov.

V manjših naselbinah se podružnice lahko združijo v krajevne zvezde, v velikih pa je takih krajevnih zvez lahkovo več.

Da se olajša zveza članstva in podružnic z izvrševalnim odborom Slovenskega ameriškega narodnega sveta, imenuje ta v okrajih, kjer je večje število podružnic, po posvetovanju s temi zaupnikoma ali zaupnikom, zlasti če ni v tem okraju član ali članice našega o-srednjega odbora.

To so poglavitev točke in dolobe v podružničnih pravilih in vsaka naša podružnica naj jih vzame na svoji prihodnji seji v pretres ter se ravna po njih.

Brosura drja. Ivana Čoka

V začetku tega meseca smo dobili iz tiskarne Acorn Press v Ridgefieldu, Conn., kjer se tiska revija "Yugoslavia", brošuro "The Problem of Trieste". Spisal jo je v angleščini predsednik Narodnega odbora za Jugoslavijo iz Italije dr. Ivan M. Čok. To je prva angleška publikacija, ki jo je založil Slovenski ameriški narodni svet.

Kakov že naslov sam pove, se brošura peča z vprašanjem tržaškega mesta in pisatelj pride v njej do zaključka, da gre Trst svojemu zaledju — Slovencem in Hrvatom — nikar pa ne Italiji.

Dokazi za to so v prvi vrsti podprtji z izjavami, podanimi od raznih italijanskih državnikov in politikov, z zgodovino mesta samega in pa kajpak z dejstvji, ki jih ne more nihče utajiti, če ne mara biti ravno laški šoynist.

Slovenski ameriški narodni svet je založil z namenom, da pride v roke vsem tistim, ki bodo neposredno ali posredno imeli besedo pri odločevanju imuso za slovensko ozemlje in tako seveda tudi pri reševanju prevažnega tržaškega vprašanja.

Brosura je bila v teh dneh

sprejelo za svojega člana ter mu prizdrojil častni večer. Prihodnji dan je imel informativni stestanek z nekaterimi člani našega izvrševalnega odbora, med katerimi je bil tudi svetovni predsednik Etbin Kristan.

SMRT POBIRA

Sin Johna Zajca v Clevelandu ubit v letalski nesreči. Mike Cvelbar, bivši predsednik društva Naprej št. 5 SNPJ, preminul

Clevelandsko slovensko našeljstvo je izgubila nedavno dva svoja zelo znana člana, toda nobenega v svoji sredi.

V Columbusu v Montani je preminil Mike Cvelbar, bivši dolgoletni predsednik društva Naprej št. 5 SNPJ v Clevelandu. V Montano se je preselil pred kakim letom k bratu na farmo, da bo enkrat prost v lelikomestnega šuma in dirnjava. Podlegel je srčni hibi. Star je bil 60 let, rojen v Doljni stari vasi pri St. Jerneju na Dolenjskem.

Do izselitve je bil mnogo let narodenik Proletarca. Dasi ni bil član JSZ, ne aktiven in njenih akcijah, je bil naklonjen našemu gibanju. V društvu, v katerem je predsedoval, je rad pomagal tako, da je bilo vedno v korist dobrimi starimi. Casten mu spomin.

*
Družina Johna in Anne Zajca v Collinwoodu (452 E. 157th St.) je dobila koncem aprila iz vojaškega urada sporočilo, da je bil v letalski nezgodi ubit njun sin John R. Zajc. V letalu, ki se je dvignil 23. aprila z vežbališča San Marasco, Tex., na svoj poslednji polet, so bili trije kadeti, eden izmed njih John R. Zajc, in pilot. Slednji je bil težko pobit, ostale tri pa je ubilo. Letalo je padlo na tla blizu Blanca, Tex.

Pokojni John R. Zajc je bil star 24 let. Kakor starši, je imel tudi John zanimanje za razne društvene in druge aktivnosti. Bil je pevec in kot tak sodeloval največkrat v duetu z mladim Jeleričem na raznih prireditvah. Staršem in drugim sorodnikom pokojnika naše sožalje.

V istem razdobju so poslale svoje prispevke sledče podružnice: štev. 1 SANS, Detroit, Mich., \$100; št. 8 SANS, West Newton, Pa., \$15 SANS, Springfield, Ill., \$8.60; štev. 22 SANS, Midway, Pa., \$29.47; št. 24 SANS, Virden, Ill., \$4.57; št. 32 SANS, Cleveland, O., (redno prispevajoče) društvo št. 8 SDZ, \$6.00.

Društvo št. 102 SNPJ v Chicago se je pridružilo čakaški podružnici št. 25 SANS ter pri tej priliki darovalo \$5 našemu narodnemu svetu v podporo.

Resolucije

Od 26. aprila do 5. maja so nam bile poslane resolucije, sprejete ob obhajjanju Slovenskega dneva, od sledčih naših podružnic in društev: št. 1 SANS, Detroit, Mich.; št. 8 SANS, West Newton, Pa.; št. 13 SANS, Niles, O.; št. 15 SANS, Springfield, Ill.; štev. 24, SANS, Virden, Ill.; št. 28 SANS, Conemaugh, Pa.; International Workers Order, št. 3501, Gowanda, N. Y.

Članske izkaznice

Ker smo prejeli že več vprašanj, če se dobijo pri nas članske izkaznice zastonji ali pa za denar, naznamjam vsem tistim, ki bi jih radi, da jih posljamo vsem podružnicam te organizacije brez vsakršne odškodnine. Do 5. maja smo jih razdelili že kakih 4,300.

Osebna vest

Naš odlični pisatelj in častni predsednik Slovenskega ameriškega narodnega sveta Louis Adamic se je na poti z zapada v Washington ustavl dne 30. aprila v Chicagu, kjer ga je društvo št. 559 SNPJ isti dan

Razpravo o tem vprašanju, ki za Slovence same sicer ni problem, ker bi moral biti Trst po vsej pravici njihov, je pa zanje vendarle to silno težavna stvar zaradi italijanskega imperialističnega pohlepa, je napisal zastopnik primorskij Jugoslovjanov v inozemstvu, dr. Ivan M. Čok. Brosura je bila izdana v angleščini, ker je namenjena v glavnem, da se z upravičeno zahtevo Slovencev do Trsta, in seveda vse Primorske, seznaniti ameriške kroge.

Priporočamo pa, da si jo naroči vsak naš rojak in kdor more, naj pomaga, da o tem vprašanju seznaniti urednika lokalnega lista, ki bi potem iz te brošure napisal članek, ali pa razpravo v svoji list.

Knjižica stane 25c izvod, pet skupaj pa \$1. Razpoložljiva jo Slovenski ameriški narodni svet, 3935 W. 26th St., Chicago, Ill.

Izgube ladijske teže na morjih Ameriški mornarični oddelki pravi, da znašajo izgube zaveznikov leta 1942 okrog en milijon ton skupne ladijske teže. Nemške številke so kajpada večje, ker so pretirane.

Izgube ladijske teže na morjih

Bitka v Tuniziji je bila težka. Rommel je steril vse v svoji moči, da bi vojno v Afriki zavrel v nedogled.

In mu je res priljivo uspel. Ameriške čete so udri v Afriko pred več kot šestimi meseci. Veliko severne Afrike so vsele skorje bres boja. V Tuniziji pa se je šlo zaradi, v angleškim četam pa vseki od kar sta Mussolini in Hitler hotela v Aleksandrijo in od tam pa v Sueski prekop. Gornje je slika z afriškega bojišča.

poglavje še precej drugega dela.

Ko to pišem, mi je slučajno prišla v roke notica o bivšem italijanskem bankirju Arianu, ki je v zadnji krizi svoje rojake obral za \$150,000 in izginal. Letos šele je prišel oblasti v pest in bil v Chicagu obsojen na eno leto in en dan zapora. Spomnil sem se pri tem dogodek pred leti. Neki zamevec je ukradel v čakaški klavniči šunko. Sodnik mu je dal do dvajset let zaporne kazni. Odvisno je torej kdo si in pa koliko ukradeš.

Vračamo se v čase ameriških pionirjev, ki so se zahvaljevali za obilne pridelke. Doba, ko smo jih uničevali, je minula.

John Chamazar.

Trgovina z inozemstvom

Zed. državam neobhodno potrebna

"Ko mine vojna, je za blagostanje Zed. držav temeljni pogoj velika trgovina z inozemstvom," je dejal Leo Piereson, predsednik Export-Import banke, ko je predaval v Economic klubu v Detroitu.

"Naša industrija je preogromna, da bi mogla uspelati samo z domačimi naroci," je ugovoril, "kajti če postane odvisna le od svoje dežele, ne bo dobička zanje in ne prospireta za deželo."

To, da je trgovina s svetom potrebna, je gotovo. Saj tudi naša dežela kupuje v drugih. Napotno je le, ker industrialci in bankirji, ki sedaj gospodujejo ameriškemu gospodarstvu, umetajo v vsako stvar vprašanje dobitka.

Vse more biti osredotočeno s cilji k dobičkom, kajti družačne uredbe si oni ne morejo misliti.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Zednjenevih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustava eZdinjenih držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsedniški edinjenih držav in Poedine države.

Cena knjižice je samo 50 centov * poštino vred.

Naročila sprejemata:

Knjigarna Proletarca

2301 SO. LAWNDALE AVE.

CHICAGO, ILL.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK

“PROSVETA”

Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društvo. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik PHYSICIAN and SURGEON

3724 West 26th Street

Tel. Crawford 2212

OFFICE HOURS:

1:30 to 4 P.M.
(Except Wed. and Sun.)

6:30 to 8:30 P.M.
(Except Wed. Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Ridgeway Ave.

Tel. Crawford 8440

If no answer — Call

Austin 5700

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-381

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po ceniku PROLETARCU

2301 S. Lawndale Ave., Chicago

Prva slovenska pralnica se pripravlja rojakom v Chicagu,

Ciceru in Berwynu.

Parkview Laundry Co.

FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

Telefoni: CANAL 7172—7173

1727-1731 W. 21st Street

CHICAGO, ILL.

Some Aren't "Doing Their Bit"

Ask your air warden if you want to know which group of people is shoudering the largest part of the responsibility for homefront duty. He'll probably tell you it's the working people.

One air raid warden who had been spending about two hours a night, five nights a week trying to recruit men and women for air warden duty, got so disturbed by the apathetic attitude of his fellow citizens that he wrote a letter to the New York Times. This letter relates some of his experiences.

This air raid warden, Eugene Wood, found that in the large apartment houses of the moderately well to do an amazing number of men and women, rather than help safeguard their neighbors, preferred to depend on them. They were patriotic Americans, "but they believed a sense of duty was what the other fellow should have."

The warden continued, "Since I had heard that the response among the laboring people was much better, I was moved to make some inquiries. Here are some facts I unearthed:

"It is far easier to obtain warden quotas in sections where the sacrifice is much greater. Even refugees respond better than our wealthy sibarites.

"When I went to make a deposit at the Red Cross Blood Bank in the old Tiffany Building I learned that the workers came in droves, but blood donors among the upper middle and upper classes were comparatively rare.

"Among the USAAC's, where volunteer ambulance drivers were needed badly, gaps in the service had to be filled with drivers of trucks and delivery autos, who, after eight or nine hours of wage-earning in the driver's seat, came directly from work to an eight-hour all-night volunteer driving job.

"At the First Fighter Command, it was easy to get women for the night shifts. The working girls flocked in to take over. But for the day jobs, where female idlers should abound, it was, and still is, an almost impossible task to get enough recruits.

"There is the picture, and I contend it is far from pretty."—The Advance.

Jesse Jones and Aluminum

The reluctance of the daily press to print anything but the daintiest mention of developments involving the behavior of corporate giants and their Washington spokesmen has obscured from the general public the newest and strangest story about Jesse Jones and his old friend, the Aluminum Company of America.

Jones' passion for handing out handsome favors (in the form of cash loans) to big corporations in general and the Aluminum Company of America in particular is fairly well known. His most recent display of tenderness for Alcoa's Canadian sister, Aluminum, Ltd., shows that bighearted Jesse plays to no favorites in the Aluminum family, just as long as the American taxpayers' money holds out.

Recent investigation has disclosed that Jones dumped \$68,500,000 of Reconstruction Finance Corporation funds into the lap of Aluminum, Ltd., Alcoa's Canadian sister, for the construction of a private power project on the Saguenay River in Quebec.

Little business men who have learned to their sorrow the exacting interest and collateral demands with which the RFC chairman greets their requests for financial assistance, will be interested to know that Aluminum, Ltd., was granted the money interest free.

In addition to this soft financial arrangement, the aluminum trust, through its \$1-a-year friends in the War Production Board, whose teamwork with Jones has always been very slick in propositions of this kind, was able to obtain priority ratings giving it vital materials which were denied our own public power projects in this country.

Investigation has revealed that although Congress passed special legislation to provide additional generating units for Grand Coulee, the \$1-a-year men were steadily reducing that project's priority rating until work was stopped altogether. Meanwhile, the privately owned Canadian plant was getting American-made turbines and generators.

These shocking revelations have aroused deep resentment among progressives in Congress and Rep. John Coffee, Washington Democrat, has introduced a resolution in the House of Representatives calling for a thoroughgoing investigation of the Jesse Jones-Aluminum deal by a joint committee of Congress.

The prospects for passage of the Coffee resolution are none too bright, with the Tory block securely in the saddle. If the House refuses to act, the Senate's Truman Committee could well afford to make this undercover alliance between private power, the aluminum trust, and Jesse Jones a special order of business.—The Progressive.

GIVING AID AND COMFORT TO THE ENEMY

What is a military secret? Frankly, we don't know. The following incident prompted us to present the question to our readers.

One of the best known of the columnists—his writings are probably reproduced in 200 or 300 daily newspapers—just a few days ago gave a detailed report of a meeting between President Roosevelt and a large group of Congressmen. The President is said to have told his guests that during his conference with Churchill in Casablanca he proposed a "shotgun" wedding between General Giraud and General de Gaulle, leaders of the anti-Nazi French.

"By the way," he is supposed to have said to Churchill, "who is paying de Gaulle?" and Churchill is supposed to have replied, "I am," and to have promised to force de Gaulle to meet Giraud.

The "wedding" did not come off, according to the columnist, because de Gaulle was "stubborn." After that, the columnist devotes much space to the President's ridicule of the Gaulle's pretensions and mannerisms.

We don't know a blessed thing about what took place at this White House meeting, but we do know that the columnist's story will be "worth its weight in gold" to Hitler and his supporters in the Vichy government.

They can say, on the strength of this yarn, that Roosevelt and Churchill boasted that Giraud and de Gaulle were puppets, who had to respond to their orders because at

least de Gaulle was getting his pay from Churchill.

Of course, even if true, the story should not have been printed at this crucial time. If it does not "give aid and comfort to the enemy," we certainly do not know the meaning of that term.—Labor.

JERRY VOORHIS' FIVE-POINT PROGRAM

Jerry Voorhis of California, one of the bravest and most enlightened members of the National House of Representatives, submits a five-point social security program for after the war:

(1) A national old age pension system for all persons who have reached the age where employment in industry in normal times cannot be expected;

(2) Help for mothers and children left without a "bread winner";

(3) Insurance against ill health, accident and disability;

(4) Insurance against unemployment, with the rate high enough to sustain the purchasing power of those who are temporarily unemployed;

(5) A nation-wide school lunch and penny milk program, so that no "kid" between the Atlantic and the Pacific may be hungry while he is endeavoring to corral the three R's.

There is nothing "wild-eyed" about this program. To make it work, however, industry will have to find jobs for those able and willing to work. Otherwise, it would be the duty of government to intervene promptly. Jobs for all is, and always will be, the keynote of all social security programs.—Labor.

PROLETAREC

THE MARCH OF LABOR

OF 16 CERTIFICATES OF COMMENDATION TO WORKERS ISSUED BY THE WAR PRODUCTION BOARD FOR ACTIVITIES LEADING TO INCREASED PRODUCTION, NINE WENT TO UNION PLANTS.

Russia and Poland--

A Forecast

Quite a few editors, writing about the rift in relations between Poland and Russia, have called it "a political victory for Hitler." Frankly, we don't believe Russia will react to that analysis as meekly as many American workers have done when their struggles against their employers were thus described.

A few weeks ago we commented upon somebody's wisecrack of the effect that "this war is going to last much longer than duration." If anybody thought that was a silly remark, they may get a greater respect for the idea by pondering the possibilities in the Russian-Polish affair.

After the war ends—or possibly even before that—it may be that more rifts will develop. Americans who like to debate what "we" ought to do to Europe ought to take that possibility into consideration before coming to any definite understanding with themselves.

We're not rejoicing at a gloomy forecast. What we are doing is leading up to a conclusion. Here it is:

There's little hope for world peace so long as even a minority of the great nations of the earth are operating under the rules of labor exploitation. The rulers simply won't be able to get together and stay together for very long. International gangsters can't get along together very long.

Workers could live in harmony with each other—if they would first throw off the yoke of economic serfdom which is imposed upon them by their own native exploiters.

The world is at war for the second time in a generation because private profit and human exploitation remained the going way of life after the first World War ended. If that way of life is resumed after this war we'll just as surely be heading toward World War III.

We don't know anybody who is able to tell us how long peace will last when it comes, whom will be fighting whom. But an international of free workers is the price of peace, and we'll pay that price or we just won't have peace.—Reading Labor Advocate.

FREE SPEECH

By RUTH TAYLOR

Free speech is the life blood of the Republic of the United States. From the Bill of Rights to the Four Freedoms, it has been a symbol of democracy, so completely and accepted right, that we came to take it for granted.

We could not fully realize that existence of the totalitarian regimes because we could not sense a nation without the right to "speak out." Dictators always gag the people and stifle the opposition just as quickly as possible. Without free speech no man knows the ambitions or ideals motivating his neighbor and fear keeps him quiescent under the tyrant's sway. The abolition of free speech proceeds by just a moment's enslavement of man.

But how may we preserve free speech?

If speech is free, if free speech is to be desired enough to fight for it, if its loss is one of the greatest a nation can suffer, we should cherish it and use it wisely—for free speech is a responsibility as well as a right. Free speech must be true speech.

"Shure," said Mr. Dooley, "if properly conducted. An' there we are; an' how would they have thin conducted? No strikes, no rules, no contracts, no scales, hardly any wages an' dam few members."

The Colorado act outlaws strikes, provides for only plant agreements, forbids court enforcement of existing contracts, insists on the open shop, and provides for heavy fines for individual members for violations of the law by the "labor corporations"—the law's Fascist name for its "properly conducted unions."

Nuff sed, Mr. Dooley!—The CIO News.

While we fight to protect freedom of speech, we should not employ that freedom in the tactics of the enemy, destroying unity by sniping at each other. No one group whether it be of class, employment, state or section, or race, national origin or of religion, should carry free speech to extremes. If one side does it, the other side is not justified in following suit. Free speech should not mean mud slinging.

Liberty must never degenerate into license; freedom of assembly

must never end in mob rule; and free speech must never lower itself to vituperative slander of those with whom we are not in accord or against any group of our population. If we so misuse free speech, we sink to the depths of depravity of the Nazis who are trying to wipe out a religion, as of the Jews—or a nation as of the Poles whom the latest decree refuses to recognize as "human beings" or as "follow Christians."

Free speech should only be exercised by free people—those of mature thought who have learned self-restraint, who can study the facts, weigh the source and then state their own position clearly and calmly—ready to listen as well as to speak, open-minded to arguments but not willing to comprise with intolerance.

'NUFF SED, MR. DOOLEY'

The sponsors of the anti-labor bills passed in Colorado, Texas and other states, like the Congressmen who voted for the Hobbs bill, all say they're for unions "if properly conducted." On this, page Mr. Dooley:

"Shure," said Mr. Dooley, "if properly conducted. An' there we are; an' how would they have thin conducted? No strikes, no rules, no contracts, no scales, hardly any wages an' dam few members."

The Colorado act outlaws strikes, provides for only plant agreements, forbids court enforcement of existing contracts, insists on the open shop, and provides for heavy fines for individual members for violations of the law by the "labor corporations"—the law's Fascist name for its "properly conducted unions."

Nuff sed, Mr. Dooley!—The CIO News.

It is hard for a face to conceal the thoughts of the heart. The look without is an index of what is within.

WE'RE GOING SOMEWHERE

Last week the editor "reflected" that "the socialization of things and of people had to come." Also that he had thought about this development that "we have reached the period of socialization with the nation's resources still owned and controlled by a privileged class, with the profit motive still intact, and with the government still functioning to safeguard the same old game of exploitation of workers for the profit of owners and managers."

We follow that line now because we want to emphasize that fact that we're still going places.

We are going toward the peace table, for one thing. What do the workers of this nation expect to come from that if the same people are in control of the same economic order that brought war to the world?

We are going toward the day when there won't be so many war jobs for workers. Do the American people want an owning, exploiting class to make the rules of life when millions of jobs disappear?

We are going rather fast to 10 years from now. That's when the bonds that were bought today will flood the market with cash. Suppose inflation meets us when we come to that point. How much liberty will we have if the tune is called by an exploiting class?

That freeze-job order wasn't the last thing that will happen to us; it's only one more step along what must be a long process of human regimentation if a planned economy is to save civilization. What will planning and control mean to human rights if it happens before the workers make the means of life the property of all the people?

We know some of the answers already. We found them out by watching what planning and control have meant to other nations who reached that stage of human development with a class society still functioning.

Socialist have been thinking through such questions for a long time. That's why they could do nothing else than stand steadfastly for the social ownership and democratic management of the national economic machine. And that's why Socialists were not surprised when this generation, having rejected the Socialist way, arrived at the era of socialization in a welter of fascism and war.

Well, we're still going somewhere; there's no stopping. Sure as tomorrow's sun rises, we're going to be economically controlled and coordinated. The only question is whether the people will rule and regiment themselves of their own common good or whether there will be a master class hanging around to do the job for the master's good.

By permitting a class economy to run its course, we decided quite some time ago what socialization would be like today. And now we can't avoid deciding, either by action or inaction, what it will be like in the years following the war. Where do we want to go—to fascism or to Socialism? — Reading Labor Advocate.

LET PEOPLE SPEAK UP

As far back as 1924 the Democratic Party and the GOP both were speaking brave words about conscripting dollars as well as men and promising the Nation that no one again should profit from war.

The President now has challenged the members of Congress to prove the platforms meant what they said, that it wasn't all just campaign talk.

Perhaps the challenge will go unanswered. This Congress, though willing enough to limit the wages of factory and white-collar workers, pretends to scent "Communism" in every suggestion to limit high salaries, profits, dividends and bonuses. When corporation executives clamor for the right to vote themselves \$500,000 salaries, that becomes "the American way of life."

Congress fears inflation from each 10-cent-an-hour raise: the \$500,000 salaries don't faze it.

The members of Congress may prefer to forget the pledges their parties made. It's the people's job not to let them forget, to keep reminding them, as the President did.

And in the forefront of this movement should be the American Legion. It was the Legion which first raised the cry for removing the profits from war. It has renewed that campaign every convention since.

There's no question but an overwhelming majority of the American people are behind the President on this issue. The Democratic and Republican Parties never would have made their campaign pledges unless that were true.

Under the law the government may sell the wheat for livestock feed or for conversion into industrial alcohol, but not for human consumption.

All right, let the people speak up.

HISTORY IS REPEATING ITSELF!

"Predatory Interests" Digging In on Washington Front, Just As They Did During First World War, With Disastrous Result

Every day brings fresh evidence that the "Predatory Interests" are devoting at least as much time to the capture of Washington as they are to the defeat of the Axis powers.

The latest, of course, is what looks like a surrender by the administration on the tax issue. True, the "interests" do not get their beloved Rumford Plan, but before the fighting is over, they will have at least half of it, and that's five billion dollars—a lot of money in any man's language.

While the wages and jobs of the workers are being "frozen" and the little farmer is being gradually pushed out of the picture in favor of the big plantation owner, who is permitted to import Mexicans and blacks from the West Indies so he may have "cheap labor." the profiteer is having a pleasant time. Every time he is "regulated," his prices are boosted.

The same thing happened during the last World War. The Wilson administration had been the most progressive seen in Washington since the "War Between the States." The movement we began preparing to take part in the European conflict, "dollar-a-year men" flocked into Washington. When the Armistice was signed, they were "running the show."

Naturally, the small farmers and workers, who had placed Wilson in power, were chagrined. They didn't take much interest in the 1920 election, and Reaction took over the capital.

It would be most unfortunate if something like that happened in the 1944 presidential election. Frankly, we are not worried about the Democratic party, but we are concerned about the future of the Progressive movement in this country. The movement so dear to the hearts of the plain people will be crippled most seriously for at least a generation if President Roosevelt and his associates continue to permit the "Predatory Interests" to dig in on the Washington front.—Labor, Washington, D. C.

Post War Planning Now "Quite the Thing"

It was but yesterday that discussing post war aims was considered as either something in bad taste or just indulgence in day dreaming. Suddenly, almost overnight, the situation has changed and today nearly everybody is discussing post war aims. And, of course, there are as many plans, proposals and "ways out" offered as there are headliners among the planners.

Why has it suddenly become "quite the thing" to do what was considered wrong a while ago? We do not pretend to know,